

Славутицький відділ культури
Міська централізована бібліотечна
система

«Незламний і гордий»

До 70-річчя з дня народження
Василя Стуса

Бібліографічний покажчик

Видання друге, доповнене

Славутич

2013

Даний бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене відзначенню у 2013 році 80-річчя від дня народження Василя Стуса – українського поета, перекладача, літературознавця, правозахисника, одного із найактивніших представників українського культурного руху 1960-х.

Покажчик містить біографію, публікації про твори письменника, видання та статті про його життя і творчість, розробки уроків, позакласних заходів, сценаріїв, інтернет-ресурси про життя і творчість Василя Стуса

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі: Панова Л.І., Соловйова Л.О.,
Янченко О.О.

Комп'ютерний набір: Соловйова Л.О.

Відповідальна за випуск: Портная Н.В.

«Народе мій, до тебе я ще верну...»
В. Стус

Поетична спадщина видатного українського поета Василя Стуса закономірно увійшла в український літературний процес. Його поетичне слово «позначене своєрідним сплавом інтелектуалізму з ліризмом, медитативністю, оригінальним філософським осмисленням буття, нелегким для розуміння, тим паче, що поет часто відходить від усталених канонів образотворення, сміливо формує слова й поняття так, що звична логіка сприйняття художнього твору часом заважає осягнути складність його образів, здебільшого метафоричних».

Біографія (1938—1985)

Псевдонім – Василь Петрик.

Василь Стус народився 6 січня 1938 р. на Вінничині в с. Рахнівка Гайсинського району в сім'ї Семена Дем'яновича та Їлини Яківни Стусів. Був четвертою дитиною в родині. У 1940 р. родина переїздить до м. Сталіно (сучасний Донецьк), де батьки отримують роботу на одному з хімічних заводів.

Протягом 1944-1954 рр. В. Стус навчався в середній школі № 75 м. Сталіно (Донецьк).

У 1954-1959 рр. навчався в Сталінському педагогічному інституті за спеціальністю «Українська мова та література», після закінчення працював учителем у Таужнянській середній школі Гайворонського району Кіровоградської області.

У 1959-1961 рр. В. Стус служив у лавах радянської армії, потім у 1961-1963 рр. працював учителем української мови та літератури в середній школі № 23 м. Горлівки Донецької області, працював також підземним плитовим шахти «Октябрьская» у Донецьку, літературним редактором газети «Социалистический

Донбасе», у 1963 р. стає аспірантом Інституту літератури АН УРСР ім. Т. Г. Шевченка зі спеціальності «Теорія літератури». Переїздить до Києва.

У 1964 р. В. Стус віддає до видавництва «Молодь» першу збірку своїх віршів, що має назву «Круговерть» (у 1965 р., одразу після виступу в кінотеатрі «Україна», набір збірки було «розсипано»). 4 вересня 1965 р. поет виступив в київському кінотеатрі «Україна» з протестом проти серпневих арештів української інтелігенції, а 20 вересня 1965 р. його відраховано з аспірантури за «систематичне порушення норм поведінки аспірантів та співробітників наукового закладу», тобто за виступ у кінотеатрі «Україна».

В. Стус працює в будівельній бригаді, а згодом кочегаром в Українському науково-дослідному інституті садівництва у Феофанії під Києвом. Одружується з Валентиною Попелюх. Наступного року працює спочатку молодшим, невдовзі – старшим науковим співробітником Центрального державного історичного архіву УРСР. Змушений звільнитися з «традиційним» формулюванням: звільнений за власним бажанням.

З 1966 р. і до арешту В. Стус працює старшим інженером відділу технічної інформації проектно-конструкторського бюро Міністерства промисловості будівельних матеріалів Києва, а потому – старшим інженером проектно-технологічного об'єднання.

У брюссельському видавництві «Зимові дерева» 1970 р. вийшла друком друга збірка поета – «Зимові дерева» (у 1968 р. поет подав рукопис цієї книги до видавництва «Радянський письменник», але, добре усвідомлюючи, що надії на видання немає, прийняв рішення про передачу її за кордон). Факт публікації книги за кордоном особливо обурював суддів на процесі над В. Стусом у 1972 р.

У 1970 р. В. Стус видав у самвидавці свою третю експериментальну книгу віршів – «Веселий цвинтар».

12 січня 1972 р. – поета вперше заарештовано.

7 вересня 1972 р. відбувся суд, згідно з вироком якого Василя Стуса засуджено до п'яти років ув'язнення та трьох років заслання.

У 1972 р., перебуваючи в камері попереднього ув'язнення Київського КДБ, поет створює свою четверту книгу – «Час творчості / Dichtenszeit», що складена з оригінальних віршів та перекладів віршів Гете. Оригінальні твори стали основою майбутньої книги всього життя Стуса – «Палімпсести».

Протягом 1972-1977 рр. поет відбував покарання в таборах Мордовії.

З листопада 1975 по лютий 1976 рр. він перебував у спеціалізованій ленинградській лікарні з приводу операції на шлунку.

З 5 березня 1977 р. поет засланий у селище ім. Матросова Тенькіньського району Магаданської області; працював «учнем проходчика гірської підземної ділянки» та машиністом скрепера на рудні ім. Матросова об'єднання «Севервостокзолото».

У 1978 р. митець прийнятий до PEN-клубу; у 1979 р. він повертається до Києва, вступає до Української Гельсінської групи.

З жовтня цього ж року за поетом встановлено адміністративний нагляд.

У 1971-1980 рр. В. Стус остаточно підготував до друку кілька варіантів збірки «Палімпсести» (у 1985 р. Г. Бьолль за цю книгу висував Стуса на здобуття Нобелівської премії, а вперше окремим виданням вона вийшла у видавництві «Сучасність» у 1986 р.).

У 1979-1980 рр. В. Стус працював формувальником II розряду ливарного цеху на заводі ім. Паризької комуни.

З 1 лютого 1980 р. ідо арешту він працював у цеху № 5 українського промислового об'єднання «Укрвзуттепром» фабрики взуття «Спорт» намажчиком зтяжної кромки на конвеєрі.

14 травня 1980 р. поет вдруге заарештований.

Наприкінці Вересня 1980 р. відбувся суд, на якому поета було засуджено до десятирічного ув'язнення та п'яти років заслання.

З листопада 1980 р. він відбував покарання в таборі особливого режиму ВС-389/36 с. Кучино Чусовського району Пермської області. Навесні: 1981 р. В. Стус востаннє побачився з рідними. 1982 р. – рік перебуванням камері-одиначці. Протягом 1980-1985 рр; В. Стус написав останню збірку віршів «Птах душі»

Поет помер уніч з 3 на 4 вересня 1985 р., у карцері під час голодування; поховали його в безіменній могилі на табірному цвинтарі. Чотири роки потому, 19 листопада 1989 р., прах Василя Стуса перевезений до Києва й перепохований на Байковому цвинтарі.

Перша в Україні збірка вибраних поезій В. Стуса – «Дорога болю» вийшла у 1990 р., а 1991 р. – за цю збірку Василю Стусові присуджено Державну премію України ім. Т. Шевченка (посмертно).

Василь Стус належав до опозиційно настроєної національно свідомої молоді інтелігенції, яка одверто протиставила себе тоталітарному режимові. Йому випало жити в надзвичайно складний час. Час, коли людина мала вибирати: мовчати попри всі утиски та приниження і зберегти своє життя чи зберегти в собі Людину, навіть ціною власної смерті. Василь Стус вибрав друге. Та й не міг він вчинити інакше, навіть якби дуже хотів. Щоб у цьому переконатись, досить познайомитись з його творами. Переламним у житті поета став 1965 рік, коли 30 серпня 1965 року було заарештовано Івана Світличного – лідера української нонконформістської культури 1960-х років. Саме арешт близького товариша боляче відізвався в свідомості Стуса, змусивши чітко визначитися, хто свій, а хто чужий. Поет приєднався до виступу-протесту Івана Дзюби проти репресій у колі української інтелігенції 4 вересня 1965 року, що відбувся в київському кінотеатрі «Україна» перед прем'єрою фільму С. Параджанова «Тіні забутих предків». «Хто проти тиранії — встаньте!» —

вигукнув В. Стус, коли в залі заревли сирени, заглушуючи голос І. Дзюби. Багато хто встав, хоча й усвідомлював, які наслідки матиме цей протест. Для поета цей протест, якщо навіть не враховувати відрахування з аспірантури, безробіття, арешти, повернувся абсолютною редакційною ізоляцією.. Тому не дивно, що Захід, «відкрив» для себе поезію Стуса раніше, аніж Батьківщина.

Творчий доробок поета, незважаючи на вкрай несприятливі умови для творчості (адже, за його словами, «легше було написати, аніж зберегти») – дуже великий. Першу збірку «Зимові дерева» наприкінці 60-х років поет запропонував видавництву «Радянський письменник». У ній відтворено атмосферу 60-х років з її пристрасним осмисленням болючих проблем національного розвитку, прагнення вписатися у визвольні традиції рідної культури. Незважаючи на схвальні рецензії (І. Драча, Є. Адельгейма), збірка не побачила світу. Та й саме ім'я Стуса було вже тоді під заборону.

У 1970 р. без будь-якої надії на опублікування Стус підготував третю збірку під промовистою назвою «Веселий цвинтар» – своєрідний поетичний репортаж із «цвинтаря розстріляних ілюзій», словами В. Симоненка. Написана вона була в 1968-1970 рр., а її фінальним акордом стали вірші, присвячені пам'яті, по-бандитськи вбитої працівниками радянських спецслужб, художниці Алли Горської. Поезії сповнені авторського передчуття неминучої Голгофи, готовності лишитися собою наперекір тискові, не роздвоїтися «на себе і страх», як герой його вірша «Еволюція поета». Водночас у тональності збірки прочитується спротив цвинтарному настрою.

Вершинна частина Стусового доробку – збірка «Палімпсести». Назвою цією (палімпсестами в давнину називали пергаменти, на яких стирали первісний текст, щоб написати по ньому новий) об'єднано все створене поетом у неволі зі вкрапленнями деяких ранніх поезій. Збірка не має стабільного змісту, в ній складно переплітаються різні

духовні площини. В одному з найглибших філософських віршів «За читанням Ясунарі Кавабати» – виразні відгомони східної філософії. У таких специфічно японських «чотирьох татамі», на яких «розпросторюється» душа поета, вгадується знак хреста. Дорога до Бога для Стуса – «все-

дорога». Не раз зринають у його поезії символіка «високого вогню», мотиви богообраності й жертвовності. «БОГ» і «Україна» в його душі й в поезії творять двоєдине ціле. Для поета Україна – не просто образ рідної землі. Це неодмінна складова його душі, яка водночас і приносить страждання, і лікує:

О земле втрачена,
явився бодай у зболеному сні.
І лазурово простелися,
і душу порятуй мені.

Поетичне слово Стуса – в кращих своїх проявах – енергійне, м'язисте, гранично виразне попри безперечну ускладненість і рафінованість його словника, сповнене внутрішнього вогню, щомиті готового вибухнути. Найкращі здобутки поета постають на гребені зіткнення, з єдності протилежностей: з одного боку, несамовита пристрасність, нагнітання, злет («Ярій, душе»), з другого – філософська заглибленість, розважливність. Стус – поет інтелектуальний, поет читаючий, який свідомо, цілеспрямовано й критично опанував досвід світової поезії, та й не тільки поезії, багато у нього перекладів: з Рільке, Гарсія Лорки, з Гете, Б. Брехта. Райніса, Цветаєвої. Та особливе місце в поезії Стуса

належить досвідіві Т. Шевченка. Це щось незмірно вагоміше від суто літературного впливу. Його вся поезія його вся пройнята більш або менш відчутними, очевидно, підсвідомими ремінісценціями з Шевченка, вони проступають, як «пратекст» у палімпсестах.

Поезія Стуса – цілісний поетичний організм зі своїми сталими образно-сисловими комплексами. Тут своя улюблена лексика, свої поетизми — неологізми й напівнеологізми, в основі яких — актуалізація архаїчних або маловживаних словоформ (голубиня, спогадування, протобажання, сніння). У Стуса поруч сусідують і своєрідно підтримують одне одного різні за стилістикою, за характером образності вірші. Глибока філософська ускладненість «Гойдається вечора зламана віть» – і фольклорні інтонації «Два вогні горять», своєрідний символічний примітив «Синіє сніг по краю серця» – і прозора розважливість, і тамований біль «За читанням Ясунарі Кавабати».

Ім'я Стуса увійшло в нашу історію як важливий чинник національного пробудження й самоусвідомлення, стало символом духовної незламності й свободи. На часі глибоке пізнання власне поетичного доробку цього самобутнього митця, і не лише в українському літературному контексті.

Меморіальна дошка на першому корпусі Донецького університету, в якому навчався поет (1954-1959).

Надгробок Василя Стуса на Байковому кладовищі в Києві.

Його твори видаються великими тиражами. Зок опубліковано такі книги:

- «Вікна в запростір» (Київ, 1992),
- «Золота красуня» (Київ, 1992),
- «І край мене почує» (Київ, 1992),
- «Феномен доби», написано у 1970-1971 рр. (Київ, 1993),
- Твори в шести томах, дев'яти книгах (Львів, 1994).

За поезіями Стуса здійснено вистави: поетична композиція (1989, Львівський молодіжний театр), «Птах душі» (1993, київський мистецький колектив «Кін») та ін.

Пам'яті Стуса присвячено документальний фільм «Просвітлої дороги свічка чорна» (1992, «Галичина-фільм»).

У селі Рахнівка відкрито меморіальну дошку та пам'ятник поету.

26 листопада 2005 Стусу посмертно надано звання Героя України.

Твори Стуса введено до шкільної програми з української літератури.

Засновано премію імені Василя Стуса.

Збірки віршів

- «Круговерть» (1965)
- «Зимові дерева» (1965)
- «Веселий цвинтар» (1971)
- «Час творчості» (1972)
- «Палімпсести» (1986)

Твори В. Стуса

Стус В. «Верни до мене, пам'яте моя!» // Прапор. – 1989. - № 4. – С. 3-10.

Стус В. «Верстаю шлях – по вимерлій пустелі...»: Вірш // Україно, нене моя!: Сповідь, поезії, писанки...: Зб. – К.: Веселка, 1993. – С. 235.

Стус В. Вертеп: Вірш // Український вертеп: Вертеп у драматургії, прозі та поезії ХІХ-ХХ ст.: Збірник / Упоряд. М. Сулима. – К.: Дніпро, 2010. – С. 423.

Стус В. Вечір зламана віть: Вибране. – К.: Дух і літера», «За друга», 1999. – 384 с. – (Б-ка ХХІ століття).

Стус В. Вірші // Книга про Матір: Укр. поети ХІХ-ХХІ ст. – Київ: Криниця, 2003. – С. 244-245.

Стус В. Вірші різних років: Поезія // Наука і культура. – Щорічник. – К.: Т-во «Знання». – 1989. – в. 23. – С. 404-409.

Стус В. Дорога болю: Поезії. – К.: Рад. письменник, 1990. – 222 с.

Стус В. З таборового зошита // Дніпро. – 1991. – № 9. – С. 71-80.

Стус В. Кремінь крику // Вітчизна. –1990. – № 3. –С. 2-13.

Стус В. На промерзшей земле: Стихи //Радуга. – 1990. – № 5. – С. 131-133.

Стус В. Під тягарем хреста. – Львів: Каменяр, 1991.– 159 с.

Стус В. Поезії / В. Стус // Степова пектораль. Поетична антологія. Від Т. Шевченка до наших днів / Упорядник А. Глушак. – Одеса: Маяк, 2011. – С. 231-232.

Стус В. Поезії // Відлуння десятиліть: Укр. література другої половини ХХ ст.: Навч. посібник. – Київ: Грамота, 2005. – С.431-450. – (Шкільна б-ка).

Стус В. Поезії // Живиця: Хрестоматія укр. літ ХХ ст.: У 2 кн. – Кн 2. – Київ: Твім інтер, 1998. – С. 489-496.

Стус В. Поезії // Жулинський М. Слово і доля: Навч. посібник. – Київ: АСК, 2006. – С. 616-624.

Стус В. Поезії // М. Жулинський Українська література: творці і твори: учням, абітурентам, студентам, учителям. – К.: Либідь, 2011. – С. 1081-1088.

Стус В. Поезії // Золотий гомін. Укр. література: Хрестоматія для 11 кл. серед. школи. – К.: Освіта, 1997. – С. 595-615.

Стус В. Поезії // Київ. – 1989. – № 10. – С. 39-45.

Стус В. Поезії // Книга про Матір: Укр. поети ХІХ-ХХІ ст. / Передм. О. Омельченка; Упоряд. В. Чуйко. – К: Криниця, 2003. – С. 244-245.

Стус В Поезії // Поезія: Ліна Костенко. Олександр Олесь. Василь Симоненко. Василь Стус. – К.: Наук. думка, 2000. – С. 259-267. – (Б-ка школяра).

Стус В. Поезії // Українська література. Стислий виклад змісту всіх творів за новою шкільною програмою. 10-11 класи /Автори-упорядники Ю. Башкірова та ін. – Харків: Веста: Ранок, 2007. – С. 590-598. – (Дайджест).

Стус В. Поезії // Українська література: Хрестоматія для 11 кл. / Упоряд.: Т. Харахоріна, Т. Ткачук, В. Адаменко. – Донецьк: ВКФ «БАО», 1999. – С. 893-898.

Стус В. Поезії // Українська література. 11 клас: Хрестоматія / Упоряд. О.І. Борзенко, М.П. Сподарець. – 3-тє вид., перероб і доп. – Харків: Веста:Ранок, 2008. – С. 672-680.

Стус В. Поезії // Українська література: Хрестоматія для 11 кл. серед. навч. закладів / Упоряд. Р. Мовчан, Ю. Ковалів. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 1999. – С. 519-526.

Стус В. Поезії // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст.: У 3 кн. – Кн 3. – К.: Рось, 1994. – С. 395-405.

Стус В. Поезії // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст.: У 4 кн. – Кн 4. – Київ: Аконіт, 2001. – С. 182-193.

Стус В. Поезії // Український декламатор: Збірка віршів для укр. молоді. – К.: Смолоскип, 2006. – С. 329-335.

Стус В. Поезії // Хрестоматія з укр. літератури (ХХ ст.) 10-11 кл. – К.: Укр. Центр духовної культури, 1999. – С. 912-920.

Стус В. Поезії // Хрестоматія з укр. літератури: Навч. посібник. Кн. 2 / Укладачі І. Жебка, М. Жебка. – К.: Наукова думка, 1999. – С. 508-509. – (Шк. б-ка).

Стус В. «Сто років, як сконала Січ...» // Дорогами і стежками історії України: Зб. худож. творів: Для мол. та серед шк. віку. – К.: Школа, 2004. – С. 218. – іл. – (Хрестоматія школяра).

Стус В. Трени М.Г. Чернишевського: Поезія // Вітчизна. – 2003. – № 1-2. – С. 46.

Стус В. Феномен доби: Сходження на Голгофу слави. – К.: «Знання» України, Видавничо-поліграфічний центр «Знання», 1993. – 96 с.

Стус В. Час творчості /Dichtenszeit/. – К.: Дніпро, 2005. – 704 с.: порт. – (Б-ка Шевченківського комітету).

Про життя і творчість В. Стуса

Про відзначення 70-річчя з дня народження видатного українського поета Василя Стуса: Постанова Верховної Ради України від 22 березня 2007 № 819-V // Голос України. – 2007. – 3 квітня. – С. 11.

Про вшанування пам'яті Василя Стуса: Указ Президента України від 30 січня 2008 року № 67/2008 // Орієнтир. Інформаційний додаток. – 2008. – № 2. – С. 1.

Про нагородження відзнакою Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» V ступ. поета Стуса В.С. (посмертно): Указ Президента України Л. Кучми від 25 грудня 1997 р. // Голос України. – 1998. – 6 січня. – С. 16.

Абліцов В. Василь Стус: Доля й людська особистість // Голос України. – 1998. – № 19. С. 10.

Аврахов Г. Незгасна зоря поезії: До 65-річчя з дня народження Василя Стуса // Дивослово. – 2003. – № 1. – С. 16.

Андрусенко В.П. и др. Василий Семенович Стус. Стихотворный сборник «Веселое кладбище» // В.П. Андрусенко и др. 50 знаменитых украинских книг. - Харьков: Фолио, 2004. - С. 427-436. - (100 знаменитых).

Брайло Ю. Семантико-стилістичні інтерпретації християнських теонімів у поезії Василя Стуса // Дивослово. – 2005. – № 1. – С. 44-48.

Бернадська Н.І. Василь Стус: Основні віхи життя і творчості // Н.І. Бернадська Українська література ХХ ст.: Навч. посібник для старшокл. та вступників до вищих навч. закладів. – Київ: Знання-Прес, 2006. – С. 253-258.

Білоус Г. Рокований вересень: Із роздумів про життя і творчість Василя Стуса // Дивослово. – 2003. – № 3. – С. 20-21.

Богдан С. «Магічне свічадо» епістолярію Василя Стуса // Дивослово. – 2004. – № 1. – С. 19-23.

Бондаренко А. Лінгвостилістичний аналіз циклу Василя Стуса «Трени М.Г. Чернишевського» А. Бондаренко // Дивослово. – 2003. – № 1. – С. 24-27.

Бондаренко А. Поетичний звукопис у творах Василя Стуса: феноменологічна проекція // Дивослово. – 2008. – № 1. – С. 49-52.

Бондаренко А. Спроба аналізу філософських творів Василя Стуса // Дивослово. – 1998. – № 8. – С. 10.

Брезіцька О. Ще один крок до феномену В. Стуса // Слово Просвіти. – 2003. – 10-16 вересня. – С. 9.

Василь Стус // Відлуння десятиліть: Укр. література другої половини ХХ ст.: Навч. посібник. – Київ: Грамота, 2005. – С. 429-430. – (Шкільна б-ка).

Василь Стус: Поет і Громадянин: Книга спогадів та роздумів / Упоряд. В. Овсієнко. – К.: ТОВ «Видавництво «КЛЮ»», 2013. – 684 с.: іл.

Василь Стус // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст.: У 4 кн. – Кн 4. – Київ: Аконіт, 2001. – С. 178-181.

Василь Стус у своїх листах до Віктора Дідівського // Вітчизна. – 1995. – № 7-8. – С. 103-112.

Вербиченьков В. Аура втраченого кохання: Спогад про Василя Стуса // Вітчизна. – 2002. – № 9. – С. 93-108.

Віват Г. Іван Франко і Василь Стус: Франківські мотиви в поезії Василя Стуса // Дивослово. – 2008. – № 1. – С. 44-48.

Віват Г. Сакральні числа та геометричні фігури як образні засоби: За творчістю Василя Стуса // Дивослово. – 2006. – № 7. – С. 41-43.

Грибіниченко Т., Козачук Г. Могутня сила патріотизму поезії Василя Стуса // Т.Грибіниченко, Г.Козачук Вчимося писати твір з української літератури: 8-11 класи. – К.: Либідь, 2000. – С. 195-201.

ГордасевичБ. Два Василі: В. Симоненко і В. Стус // Літературна Україна. – 2005. – 27 січня. – С.7.

ГурецьМ. Виховні можливості поезії Василя Стуса // Дивослово. – 2005. – № 5. – С.8-10.

ДанильчукД. Особливості синтаксису поетичної мови Василя Стуса // Дивослово. – 2004. – № 9. – С.51.

Ювілейні несвяткові роздуми: До 60-річчя від дня народження Василя Стуса // Укр. культура. – 1998. – № 1. – С.15.

ЖулинськийМ. Василь Стус // Гроно нездоланих співців: літ. портрети укр. письменників ХХ ст., твори яких увійшли до оновлених шкільних програм: Навч. посібник для вчителів та учнів ст. кл. серед. шк. / Упоряд. В. Кузьменко. – К.: Укр. письменник, 1997. – С.274-283.

ЖулинськийМ. Василь Стус // Жулинський М. Із забуття - в безсмертя (Сторінки призабутої спадщини). – Київ: Дніпро, 1990. – С.416-439.

ЖулинськийМ. Василь Стус // Жулинський М. Слово і доля: Навч. посібник. – Київ: АСК, 2006. – С.606-616.

ЖулинськийМ. Василь Стус. Феномен доби // М. Жулинський Українська література: творці і твори: учням, абітурентам, студентам, учителям. – К.: Либідь, 2011. – С.1070-1080.

«За мною стояла Україна...»: До 75-річчя від дня народження В.С. Стуса // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2013. – № 1. – С.34-45.

ЗахарченкоВ. Він переміг: Спогад про Василя Стуса // Київ. – 1992. – № 1. – С.177-122.

ЛьницькийМ. Палімпсеста Василя Стуса // Вітчизна. – 1990. – № 3. – С.15.

ІщенкоЄ. Містичні переживання в поезії Василя Стуса // Дивослово. – 2004. – № 8. – С.53-57.

Йовенко С. Посвяти Василеві Стусу: Поезія // Вітчизна. – 1997. – № 1-2. – С.7.

Конончук Т.І. Стус Василь //Живиця: Хрестоматія укр. літ ХХ ст.: У 2 кн. – Кн 2. – Київ: Твім інтер, 1998. – С. 481-488.

Кордун В. На останньому подиху // Урядовий кур'єр. - 2001. - 22 серпня. - С. 14. – [Сьогодні мусимо згадати тих, хто своїм життям, своєю діяльністю боронив як міг завжди лише омріяну свободу нашого народу - Василь Стус].

Коцюбинська М. Стусове «само собою – наповнення»: Із роздумів над поезією і листами Василя Стуса // Сучасність. – 1995. – № 6. – С. 137-145.

Коцюбинська М. У свічаді пам'яті // Україна. – 1991. - № 1. – С. 13-16.

Кравченко Л. Феномен майстерності Стуса-перекладача: На матеріалі поезій Р.М. Рільке // Дивослово. – 2008. – № 1. – С. 53-58.

Куц Л. Темы независимости в стихах Стуса не найдете: или Вечер в библиотеке Крупской // Голос України. – 2005. – 12 березня. - С.10. [«І в смерті обернувся до життя» – таку назву мав вечір пам'яті Василя Стуса, що пройшов в Донецькій обласній науковій бібліотеці ім. Крупкої].

Куц Л. Стус об'єднує Схід і Захід: У Горлівці Донецької області відкрито історико-літературний музей Василя Стуса // Голос України. – 2002. – 11 вересня. – С.16.

Леонтович О. Великий Хорс українського відродження: До 170-річчя від дня народження Василя Стуса // Урядовий кур'єр. – 2005. – 4 березня. – С.8.

Медвідь Н. Тема Бога і митця в поезіях В. Стуса і Р.М. Рільке: спроба компаративного аналізу //Всесвітня література. – 2004. - № 9. – С. 48-50.

Мищенко В. Ночі Донеччини сині // Літер. Україна. – 1998. – № 1. – С. 5.

Могильний А. Вірші як молитва: 6 січня 2003 року Василю Стусу виповнилося б 65 років // Голос України. – 2003. – 4 січня. – С.3.

Могильницькій Г. Василь Стус в Одесі //Літер. Україна. – 2004. – 16 вересня. – С. 1,3.

Не відлюбив свою тривогу ранню... Василь Стус – поет і людина: Спогади, статті, листи, поезії. – Київ: Укр.письменник, 1993. - 400 с.

Неділько В. Василь Стус //Нові імена в програмі з української літератури: Посібник для вчителя. – Київ: Освіта, 1993. – С. 317-350.

Неділько В. Василь Стус. Доля, життя, поезія // Укр.. мова і література. – 1992. – № 2. – С. 21-30.

Неживий О. Заборонам наперекор: історія одного вірша Василя Стуса // Літературна Україна. – 2008. – 10 січня. – С. 1.

Овсієнко В. «Ми канемо у вічність молодими»: Спогади про Василя Стуса //Вітчизна. – 1997. – № 7-8. – С. 138-144; – № 9-10. – С. 96-107.

Оникієнко І. Символ «Веселий цвинтар» в «естетиці страждання» В. Стуса //Слово і час. –1997. – № 2. – С. 54.

Павлишин М. Квадратура круга: пролегомени до оцінки В. Стус //Дивослово. – 1994. – № 1. – С. 15-21.

Пічкур Д. Нині йому виповнилося б шістьдесят один...: Пам'яті Василя Стуса // Літ.Україна. – 1999. – 14 січня. – С. 7.

Покальчук Ю. Василь Стус і моє покоління // Дзвін. – 1991. – № 7. – С. 130-137.

Покальчук Ю. Довга дорога додому: В. Стус // Золотий гомін. Українська література: Хрестоматія для 11 класу серед. школи / Упоряд. О.С. Непорожній. – К.: Освіта, 1997. – С. 593-595.

Рарицький О. Гуманістичне осмислення буття: До історії літературного дебюту В. Стуса // Дивослово. – 1999. – № 2. – С. 63-64.

Романько В. Василь Стус у святих горах // Літературна Україна. – 2007. – 20 вересня. – С.4.

Руженцева Є. Вулиця Стуса у Святошині // Літер. Україна. – 2003. – 29 травня. – С.1.

Руженцева Є. Новий палімпсест Василя Стуса // Літер. Україна. – 2003. – 18 верес. – С.5.

Сверстюк Є. «Нецензурний Стус» // Літер. Україна. – 2003. – 3 квітня. – С. 7.

Сверстюк Є. Остання зона Василя Стуса: Минуло 13 років від дня смерті поета // Літературна Україна. – 1998. – 24 вересня. – С.7.

Сверстюк Є., Калениченко І. Василь Стус у віддаленнях і наближеннях // Сучасність . – 1995. – № 12. – С. 143-150.

Сивокінь Г. Василь Стус і Шевченко: Вплив творчості Шевченка на В.Стуса // Дивослово. – 2001. – № 10. – С.5-6.

Сивокінь Г. Може, це книжка віку... // Літературна Україна. – 2001. – 24 травня. – С.3.

Скрипник В. Постать Стуса вольова: Встановлення пам'ятника Василеві Стусу у Вінниці // Голос України. – 2002. – 7 березня. – С.3.

Скрипник В. Чи постане «Птах душі» у бронзі?: Музей Василя Стуса відкрито в селі Рахнівка Гайсинського району / В. Скрипник // Голос України. – 1998. – 10 січня. – С.7.

Солод Ю. Василь Стус – совість нації // Солод Ю. Українська література: конспект. – Київ: Козаки, 1996. – С. 366-376.

Стецюк Н. На порозі безсмертя. Реквієм поету: Василь Стус // Дивослово. – 2000. - № 12. – С. 45-48.

Стус Василь // Енциклопедія українознавства Т. 8. – Львів: Молоде Життя, 2000. – С. 3087.

Стус Василь // Новий довідник: Укр. мова та література. – Київ: ТОВ «Казка», 2005. – С. 803-808.

Стус Василь // Нові імена в програмі з української літератури: Посібник для вчителя / Упоряд. В.Я. Неділько. – К.: Освіта, 1996. – С. 317-350.

Стус Василь // Українська література. 11 клас: Хрестоматія / Упоряд. О.І. Борзенко, М.П. Сподарець. – 3-тє вид., перероб і доп. – Харків: Веста: Ранок, 2008. – С. 671-672.

Стус Василь // Універсальний довідник старшокласника, абітурієнта, студента: Довід. видання. – К: Видавнича компанія «Воля», 2004. – С. 280.

Стус Василь // УСЕ Універсальний словник-енциклопедія. – К.: «Ірина», 1999. – С. 1300.

Стус Василь // Усі українські письменники / Упорядники Хізова Ю.І., Щоголева В.В. – Харків: Торсінг плюс, 2008. – С. 29-33.

Стус Василь // Усі українські поети / Упоряд. Ю.І. Хізова, В.В. Щоголева. – Харків: Торсінг плюс, 2008. – С. 294-300.

Стус Василь // Усі цитати до творів з української літератури. 5-12 класи / Укладач Н.В. Курганова. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – С. 416-429.

Стус Василь Семенович // Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І.Ф. Кураса. – К.: Вища шк., 2003. – С. 314-316.

Стус Василь Семенович (1938-1985) – поет // Українська культура. – 2000. – № 11-12. – С. 27.

Стус Д. Василь Стус: Життя як творчість. – К.: Факт, 2005. – 368 с.: іл.

Стус Д. Василь Стус //100 найвідоміших українців. – М.: Вече, К.: Орфей, 2001. – С. 564-572. – (100 найвідоміших).

Триленко Л. Остання збірка Василя Стуса «Птах душі» //Україна. – 1994. - № 17-18. – С.1, 10-11.

Чернілевський С. Чорна елегія // Укр. культура. – 1992. – № 7. – С. 8-10. [Роздуми режисера фільму «Просвітлої дороги свічка чорна Пам'яті В. Стуса»]

Шевельов Ю. Трунок і трутизна // Укр. слово: Хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст.: У 3 кн. – Кн 3. – К: 1994. – С. 366-395.

Шерех Ю. Трунок і трутизна (Про «Палімпсести» Василя Стуса) // Ю. Шерех. Третя сторожа: Література. Мистецтво, ідеології. – К.: Дніпро, 1993. – С. 222-264.

Яворська Т., Яворський І. Два місяці з життя Василя Стуса //Урядовий кур'єр. – 2008. – 25 січня.- С.8.

Яременко В. «І я гукну, і син мене почує» // Дніпро. – 1990. - № 4. – С. 71.

Методичні розробки та сценарії

Бойчук Н. «А все ж нестерпна безневинна кара...»: Літературний вечір, присвячений пам'яті В. Стуса // Дивослово. – 2003. – № 6. – С. 30-32.

Віват Г. Василь Стус у творах українських митців слова: Сценарій літературного вечора // Дивослово. – 2005. – № 4. – С.34-36.

Вклоняється Вам Україна: Вечір-реквієм, присвячений річниці перепоховання в м. Києві В. Стуса // В практику

роботи бібліотек: Зб-к матеріалів. – К.: Обласна б-ка для дітей, 2004. – С. 14-20.

Музика Л. «Народе мій, до тебе я ще верну...»: Літературно-музичний вечір, присвячений 20-річчю від дня смерті Василя Стуса // Дивослово. – 2005. – № 9. – С. 45-49.

«Народе мій, до тебе я ще верну...»: Усний літературний журнал, присвячений пам'яті Василя Стуса // Дивослово. – 1996. – № 7. – С. 36-39.

Петраш С. Український правозахисний рух у постатях: Петро Григоренко і Василь Стус: Бінарний інтегрований урок в 11 класі Л. Бедрік // Дивослово. – 2008. – №1. – С. 50-64.

«Україно, я промінь твій»: Сценарій вечора пам'яті Василя Стуса // Витоки. – 1994. – № 1. – С. 6.

Інтернет-ресурси про життя і творчість

Василя Стуса

<http://www.vesna.org.ua/txt/stus/virshi.html>

<http://www.geocities.com/CollegePark/4747/verses.html>

<http://ukrlib.by.ru/books/s/stus.html> - Біографія та творчість Василя Стуса:

olexa.org.ua/ukr/persons/v_stus.htm - 28k Фонд пам'яті Олекси Тихого – Історія українського правозахисного руху
Сторінка про В. Стуса

www.ukrlib.com.ua/bio/printzip.php?id=295 - 25k - Б-ка укр. літератури. Життя та творчість В. Стуса

www.uk.wikipedia.org/wiki – сайт Вікіпедія – вільна енциклопедія. Біографія, твори Василя Стуса.

www.vn.iatp.org.ua/stus/-10 – Сайт Вінницько центру ІАТР. Василь Стус : Біографія, листи, спогади, фотоальбом, статті.

<http://krok.te.ua/zvirshi/stus/holhota2.html> - Василь Стус - Життя, Вірші, Праці.

<http://www.ukrlife.org/main/sverstuk/stus.htm> - 95k - Стаття Євгена Сверстюка «Василь Стус – Летюча зірка української літератури».

Інтернет-сайти періодичної преси:

<http://www.day.kiev.ua/> – сайт газети «День».

<http://www.dt.ua/> - сайт Міжнародного суспільно-політичного тижневика «Дзеркало тижня».

<http://www.vechirka.kiev.ua/> – Електронна версія газети «Вечірній Київ».

<http://www.umoloda.kiev.ua/> – Електронна версія газети «Україна молода».

<http://kreschatic.kiev.ua/> – сайт газети київської міської ради «Хрещатик».

<http://www.news2000.kiev.ua/> – Інтернет-портал Щотижневика «2000».

<http://www.kp.kiev.ua/> – сайт газети «Комсомольская правда в Украине».

<http://www.korespondent.net/> – сайт Української мережі новин «Кореспондент».

<http://www.stolytsya.kiev.ua/> – сайт київської муніципальної газети «Українська столиця».

<http://www.vsesvit-journal.com/index.php> – сайт українського журналу іноземної літератури «Всесвіт».

<http://www.vchirnij.kiev.ua/> – сайт газети «Вечірній Київ».

Зміст

Біографія.....	3
Твори В. Стуса.....	11
Про життя і творчість В. Стуса.....	13
Методичні розробки та сценарії.....	21
Інтернет-ресурси про життя і творчість В. Стуса.....	22